

Vyjádření ke změnám názvosloví

Martin Vavřík

(z velké části kopírováno z osobního postu, proto má poněkud neobvyklý charakter; upraveno a doplněno)

Pokud jde o nové změny v názvosloví... vadí mi prostě princip – v podstatě jeden člověk (nebo malá skupina lidí) něco sám v přítomnosti své kanceláře vymýšlí (a představuji si k tomu jeho ďábelský smích) a pak to ostatní (skoro?) bez diskuze akceptují. A druhý bod je PROČ to vymýšlí. Na začátku vzniku různých FK (uvádím jako srovnání, sám jsem dlouhodobým členem FK ČSO) stála snaha trochu objektivizovat faunistické údaje – odhlédnu od toho, že díky pokroku v záznamové technice a sdílení pozorování jsme už asi trochu jinde. Ale vedlo to k řadě revizí a vyčištění avifauny od řady pochybných údajů. Pokud jde o komisi názvoslovnou, tak ten základní kámen, na kterém by měla stát, nechápu. Naše FK vyjádření (*miněno vyjádření FK ČSO k problematice názvosloví*) obsahuje můj názor, že bychom se měli:

- držet názvosloví zažitého, pokud je dlouhodobě široce používáno (konzervativně s akceptováním chyb jako kuriozit, viz třeba špatný překlad vedoucí k názvu ledňáček) (v podobném duchu vyznívá i článek Karla Hudce v Zprávách MOS z roku 2011, viz)
- (<https://disk.cpilot.cz/muzeum-komenskeho/2021/01/AXdOQv5ZIQjV7UfXsBJI.pdf>)
- pokud vznikly rozpory v názvech, s krvácejícím srdcem se rozhodnout pro jeden z nich; příklad: osobně nevím a nechce se mi pátrat kdo vymyslel morčák malého, zřejmě nějaký autista, který nepřenesl přes srdce tu tenzi velký - prostřední - b..., b..., MALÝ!!! Přitom jako morčák bílý je uvedený už ve Fričově souhrnu z roku 1871, u Kněžourka v roce 1912 i v následných publikacích; *dodatečně jsem zjistil, že jde o název zavedený „opavským názvoslovím“ v roce 1954, nicméně dlouhodobě nerespektovaný a tím pádem vyvolávající opakované zmatky*
 - jako příklad uvádím reakci v komentáři k jednomu pozorování na starém webu ČSO: „04.03.2003 – Tohodge ptáka neznám, ale jsem jen amater :-), zdá se, že tento fakt je tu třeba zdůrazňovat. On existuje Morčák malý? Nebo se jedná o překlep? Tož co to bylo za ptáčka? Děkuji. („Tomas Kotouc““)
- pokud se v zemích českých objeví nový druh, sednout a kouknout jestli už má nějaké použitelné jméno (viz body 1 a 2), měl jsem takovou tezi, že by se to jméno tak nějak oficializovalo v případě prvního výskytu (tak nějak mě netrápí česká jména novozélandských pěvců a moc nechápu proč trápí kohokoliv, chtěl bych vidět názvoslovnou komisi pro brouky)
- pokud se objeví nový druh v uznávaném seznamu (za mě jako člena FK ČSO jde o IOC a za názvoslovnou komisi evidentně také), tak mu nějaké jméno dát; většinou jde o "split", kde by mělo rodičovské (původní) jméno přejít na taxon vyskytující se u nás *nebo v naší oblasti*, už jen kvůli **setrvačnosti a pochopitelnosti**

No a když už jsem se rozepsal, tak koukám do seznamu názvu a vypichuji, co mi vadí:

- **morčák malý** – viz výše, to je sice stará věc, ale pořád pro mě nepochopitelná, ve veškeré literatuře a přehledech pozorování, na nichž jsem vyrůstal, je jako morčák bílý
- **racek zelenonohý, racek kroužkozobý** – první jméno komisařem (v osobním telefonickém rozhovoru) zdůvodněno neschopností pozorovatelů správně vyslovit jméno "Audouinův", přitom **vyhledávání Googlem nepřináší jediný výsledek** na "výskyt racka zelenonohého", zato je internet plný racků Audouinových; oba druhy

se vyskytly v ČR a jejich výskyt byl publikován a poté rozšířen po všech člancích pod jmény r. Audouinův a r. delawarský; **novotvary jsou paskvilem**, který se nutí k používání podobně jako nová "gender pronouns", před uvedením jména racek kroužkozobý jistě existuje nulový počet výskytu tohoto termínu v jakékoliv literatuře

- **chaluha pomořská** – **lingvistické hrátky vedoucí k likvidaci dlouhodobě používaného jména** (každému je původ a vazba na nějaké existující slovo s prominutím ukradené, podobně jako neřešíme proč se nějaký pták jmenuje babka nebo pochop)
- **buřníček, ostrožka** – **české názvosloví není pravé vědecké a nemusí odrážet taxonomii, bazírování komise na hranici "čeledí" je v době kladistické taxonomie směšné a přežitě;** fylogenetická vzdálenost mezi rody v českém názvosloví není podstatná (snad nebude chtít nikdo přejmenovávat orla mořského, rody se tady naštěstí neřeší – viz sovice/výr sněžná, kachny, sýkory, racci, jespáci, lejsci, keptušky; tady snad nikoho nenapadne v názvosloví dělat revoluci, i když...)
 - **DODATEK:** *i názvoslovnou komisí uznávané anglické názvosloví v podání IOC nijak neřeší to, že jméno **warbler** se vyskytuje u ptáků nejméně devíti čeledí, z nichž některé jsou novozélandské, jiné africké, další kubánské a kromě našich cvrčilek, rákosníků a budníčků toto jméno patří i velmi nepřibuzným americkým lesňáčkům a nikoho v anglicky mluvících zemích to netrápí; podobně Vulture může být sup i kondor, evidentně jediné názvosloví, kde by to vadilo, je ono vědecké*
- budníček západní místo budníček horský, zbytečná změna zažitého jména, nikdo nebude vědět, co je to za druh; západní pro koho?
- pěvuška sibiřská místo pěvuška horská, totéž
- hýl trubač místo hýl pouštní, totéž
- strnad tajgový místo strnad rolní, totéž

V posledních případech jde o **porušení pravidla konzervativismu**, je zbytečné pitvat lingvisticky jména, která používá už několik generací pozorovatelů a snažit se o nějakou revoluci.

Zajímavé je, že oproti původnímu seznamu došlo k zachování selského rozumu a návratu k původním názvům u lindušky velké, modrušky tajgové a břehule skalní. Pokud se podívám na seznam západopaleartický, opakuje se tam výše zmíněné:

- husa tibetská (690 výsledků Google vyhledávání oproti 4700 u husy indické), **nikdo z pozorovatelů toto jméno nepoužívá** (nepoužíval?)
- kajka bělohlavá proti kajka Stellerova – nechápu proč
- orebice berberská proti orebici skalní
- lelek rezavokrký proti lelek rudokrký, linduška olivová místo linduška zelená (jako vážně? budeme dělat spektroskopickou analýzu barvy pro správné pojmenování?)
- volavka přímořská proti volavka západní (u budníčka západního západ nevadí)
- skřivan bělokřídý místo kalandra bělokřídá (u zvonohlíka citronového jeho přesun do rodu Carduelis nevadí?)
- sedmihlásek tamaryškový – proč? takhle si ho budou plést tak akorát s palašníkem
- slavík Kalliopin místo kaliopa – zbytečná změna, zdůvodnění by se pořád opakovalo

Obecně nechápu snahu řešit nějakou detailistickou správnost pojmenování, vždyť třeba (příklady z našeho i jiného názvosloví):

- typickým znakem White-eyed Gull je že nikdy nemá bílé oko, asi chápeme proč se

tak jmenuje a je nám to jedno

- rybák dlouhoocasý má kratší ocas než rybák rajský a ke všemu se jmenuje latinsky "paradisaea", což znamená... rajský
- Rattus norvegicus asi původně taky neměl s Norskem moc společného, ne?
- jespáci se jmenují podle prakticky snad už nepoužívaného výrazu "jesep" pro naplavenou část meandru, kde jsem jespáka snad v životě neviděl
- orlovec říční asi není moc často pozorovaný jak loví na řece, stejně jako většinu sýkor lužních jsem nepotkal v luzích (což jsou původně vlhké louky, v lužních lesích taky myslím moc častá není)

Názevů není moc, o to zbytečnější mi změny připadají. Světové názvy jsou mi asi ukradené, tam stejně sahám po latině nebo angličtině a novináři + dokumentaristé budou spokojeni. Stejně při poslechu nebo čtení jejich pořadů nebudu ani vzdáleně tušit, co to je hihi hvízdavý a kde se vyskytuje.

A propos píšu to na počítači a koukám z okna na horu Mravenečník. Co dělá hora s takovým názvem v Jeseníkách? To je tak – Jeseníky jsou součástí Sudet s původně výhradně německým obyvatelstvem. A to mimo jiné ve Vernířovicích těžilo železnou rudu, místo nad doly pak nazývali logicky Am Eisen Berg ("na železné hoře"). Pak jsme je hezky odsunuli a někdo blbě četl nebo slyšel "Ameisenbären", kouknul do slovníku a bylo hotovo! Neměli bychom zvolit geografickou názvoslovnou komisi a uvést taky vše na správnou míru? I když... Slováci už to udělali (změnili v Tatrách Český štít a dolinu na Těžký), progresivní Američané nezaháleli (Denali), stejně jako Australané (Uluru), teď se musí otřást i Mt. Everest a hora s tím pro jakoukoliv komisi neuznatelným názvem K2.

S pozdravem,